

Latweefchu Uwifes.

Nr. augustas Gewefchanaš = Kummiſſiones ſianu un nowehleſchanu.

Nr. 27. Zettortdeenâ zſchâ Jubli 1824.

Pawehleſchana

T a h š K e i ſ e r i ſ ſ a š M a j e ſ t e e t,

ta Patwaldineeka wiſſu Kreewu u. t. j. pr.,

no

K u r ſ e m m e s G u b e r n e m e n t a W a l d i ſ c h a n a š
wiſſeem par ſianu.

Taš baſchu reiſi noſizzis, ka par to buhſchanu to Kurſemmes ſemneeku tannî zaur teem ſemneeku liſſumeem noliktâ pahreeſchanâ pee brihweſtibas, kâ arri tannî nahkamâ paleekamâ brihweſtibâ irr tappis praſſihts:

I. Kâ teem wallineekeem pee Krohna leezibahm un makſaſchanahm buhš dalku dabhuht?

II. Woi un uš kaħdu wiſi teem ſemneeku kaħrtas lohzeekleem, kaš brihwi tohp, irr wehlehts uš ſawu paſchu roħku meſteš un par wallineekeem tapt?

III. Kaħdi ammati un maiſeš pelniſchanaš tam ſemneekam, kaš brihws tohp, irr wehleti ušnemt?

Kad nu ta Geweſchanaš Kummiſſione par to ſawas dohmas irr nodewuſi, tad pehz teem rakſteem, kō taš Riħgeš zeenigs karra Gubernators, Generalgubernators par Meſkawu, Widd- Iggauunu- un Kurſemmi, Markis Pauluzzi, ſchurp atſubtijs, no Kurſemmes Gubernementa Waldiſchanaš puſſeš zaur ſcho patenti wah- zifti un latwiſki wiſſeem par ſianu un teem par paklauſiſchanu, kō ſchi leeta aišnemm, itt ihpaſchi tahm ſem- neeku leetu labbad eezeltahm teeſahm un teeſaš lohzeekleem, tohp ſtuddinahš:

1) Kad par teem wallineekeem, t. i. par teem ſemneekeem, kaš nedeš ſaimneeki, nedeš nuuſchaš laudiš, nedeš deeneſta beħni buhdami, uš ſawu paſchu roħku dſihwo, pehz winnu dalkas pee Krohna leezibahm un nodohſchanahm, ne warr ſpreeſt agraki, tã kã tee jauni ſemneeku liſſumi to pawiffam noleek, kameħr ſchee laudiš pee brihweſtibas tappuſchi, beids wallineeki buht, jo winneem tad, lihds kã tee zitti ſemneeku kaħrtas lohzeeki, waijaga tohš pawehletuš kuntraktuš ušzelt; tad lihds to brihdi tohš wallineekuš tã kã lihds ſchim bijs, tikkai pee makſaſchanaš taš Krohna naudaš, proħti: Galwas- zelka- un uhdens naudaš, rekruiſchu nau- daš un to teem pagasteem pehz liſſumeem apgahdajamu makſaſchanu to pagastu- teeſu lohzeeku peeſpeeſt, ja winni naw pehz ta preeſchraſta ta S. 238. a. to ſemneeku liſſumu no ſchiš makſaſchanaš irr atlaiſchami un taš peeħriht tahm pagasta pullizehm uš to raudſiht, ka tee wallineeki, kaš ſpehi ſtrahdaht, taš makſaš, kaš paſcheem jadohd, noliktâ laiſã nomakſa, jeb taſſchu ar darbu ieſliħdſina; — bet no oħtraš puſſeš teem walli- neekeem nepeeħriht, pee tahm zittahm dohſchanaš un pagasta leezibahm, lai buht kaħdaš buhdamaš, kã ar wahrdu pee Krohna un zittahm leelahm buhweſchanaš peepaliħdſeht.

2) No taš ſpreeſchanaš to wiſkaugſtiki apſtiprinatu ſemneeku liſſumu:

„Ka teem ſemneekeem, kad tee brihwi tappuſchi, ne buhš atrauteš no ſemmes kohpſchanaš, un ka teem
„tiklai tahbuš kuntraktuš buhš ušzelt, zaur kō netohp atgreeti no ſemmes kohpſchanaš un no teem dar-
„beem, kaš pee winnaš peederr, kaš winnu iħſta dſihwoſchana irr,“

atlezz un irr proħtamaš, ka teem ſemneekeem, kaš brihwi tohp, ja tee noliktâ wezzumã jeb meeſaš wainas dehl no peeħrihtamaš darbu paſtrahdaſchanaš ne buhtu atlaiſi, pawiffam itt ne maš naw jalauj, ka tee kã walli- neeki uš ſawu paſchu roħku ušmettaš, bet ka winneem waijaga (ja tã ne buhtu, kã ſcheit appaſchã tohp peeminnehts), kuntraktuš ušzelt, kã ſemmes noħmneeki jeb kã deeneſta beħni, zittadi winni kã Reiferã prahta- pahrakahpeji taptu ſtrahpeti.

3) Pee ſchiš pawehleſchanaš preeſch wiſſeem ſemneekeem, kaš pee brihweſtibas peetoħp, pehz taš augſcham peeminnetas ne mitrejanaš ſpreeſchanaš un pehz teem SS. 245. un 554. to wiſkaugſtiki apſtipri- natu ſemneeku liſſumu tikkai tad buhš zittadi, ja kaħdš ſemneekš, tã kã tee liſſumi to ſpreeſch, pats ſemmi kã ſawu mantu turra, un ja warr parahdiht, ka winnam no taš peenahkama pahriſchana irr, jeb

Fad warr parahdiht, Fad winnam sinnams ammats un maifes pelnifchana irr, no fa sawu usturru dabbu.

4) Pee scheem ammateem un maifes pelnifchanahm peederr itt ihpafchi tee ammati, fas pee ifkatras labbas wirtschafes lohti wajaga irr, prohti: Wehweri, fKrohderi, Eurpneeki, Kalleji, buhmeisteri, stellmahferi, dischleri, muzzineeki, muhrneeki; bes scheem arri zitti ammati un maifes pelnifchanas pehz tahs weetas buhschanas, fas irr wajaga pee paftrahdaschanas un pafstubbinafchanas to lauku darbu pawiffam, fa arribfan tahs brihwas uskohpschanas to muifchu un mahju, fa arri pee tahm wajadsibahm to eedsihwotaju.

5) Bet fa fchi no likkumeem palauta atlaischana no winnas spreeschanas ne pahrfahptu to ihstu wajadsibu, un fa ne gadditohs ammatneeku pahriba semneeku ftopa, no fa neleetibas ween zeltohs, tad tohp pawehlehts fa ifkatram semneekam, fas neds semmes nohn:neeks, neds gahjeis buhdams, fahdu ammatu jeb zittu maifes pelnifchanu us sawu pafchu rohku gribb usnemt, wajaga pee tahs aprinka teefas, fur peekriht, ihpafchu nowehleschanu us to melleht; — un tohp tai usfattifchanai un spreeschanai fchihf teefas usdohts, lai tahdu nowehleschanu woi dohd, woi ne dohd, pehz tam woi tas ammats fa-eet ar to, fas augfcham irr peeminnehts, woi tas, fas to gribb usnemt, arri fimm un mahf, fas pee fa ammata irr wajaga, un woi ar to ammatu pateefi sawu pahrtifchanu warr pelnitees jeb ne, — fimmams ta fa naw leegts par to eeksch fchihf leetas islaistu spreeschanu pee augftakajahm teefahm fuhdfeht.

6) Tikkai tee lohjekli tahs semneeku fahrtas, fas us tahdu wihsf to nowehleschanu irr eedabbujufchi, fawas no likkumeem wehletas maifes pelnifchanas un ammata dehl us sawu pafchu rohku dsihwoht, warr eeksch mahjahm jeb jaunahm weetahm us muifchas semmi mestees, fad ta muifchas waldischana, fur ta weeta peederr, ar to ar meeru irr; — bet tatschu scheem ammatneekem, pee faudeschanas fawas eedabbutas teefas, un, ja wajadsetu, arri pee zittadas ftrahpes itt bahrgi tohp aisleegts, fawus ammata darbus zittadi ne, fa preeksch muifchas un semneeku lauschu wajadsibahm ftrahdaht, un winneem itt ne mas ne tohp wehlehts preeksch pilfateem darbus usnemt.

7) Ta muifchas waldischana, fas fahdam brihwappufcham lohjeklim tahs semneeku fahrtas, bes tahdas augfcham peeminnetas teefas nowehleschanas palauj dsihwoht un us sawu pafchu rohku eeksch muifchas rohbescheem mestees, tohp ikreifes pee 100 Rubbuleem ftrahpeta, fo buhs tai pagasta lahbei, pagasta nabageem par labbu ismafahf, un tee pagasta-teefas lohjekli, fam wajag fimmahf par tahdahm usmeschanahm, ja winni par tahm tulihf ne dohd fimmu pee peekrihtamas aprinka teefas, taps pee atbildeschanas faukfi, jeb ja wajaga arri apftrahpeti. — Wiffseem semmes pullizes lohjekleem wajaga ne mittejamu usraudfifchanu un gahdaschanu turreht, fa ne fahda tahda usmeschana to wallineeku, fas teem wifsaugftaki apftiprinattem semneeku likkumeem pretti fshaw, ne notiktu, un fa tee, fas tohs pahrfahpj, bes faudeschanas tohp pahrmahziti.

Felgawas pilli, 11ta April 1824.

(S. W.)
(Nr. 1558.)

Kurfemmes Ziwil Gubernators Baron P. no Hahn.
F. no Klein, Waldischanas teefas fungf.
F. Ebeling, Waldischanas teefas fungf.
G. Tieden, Waldischanas peefchdetais.

Sikfhrs A. Weidler.

No R i h g e s.

Mufhu andeleschana fcho gadd warren knappa, ta pirma fuggu waffaras braufschana gan drihs pagallam; fahdi 400 fuggi pawiffam bij atbrankufchi un fahdi 350 atfal aisgahjufchi. Ta leelaka pufse ar fannepem un linneem tappe peelahdeti un aisgahje us Englenderu semmi; ap jauneem Jahneem gan drihs ne fahdi fuggi pee mufhu tihf ne bij redsami. — Mufhu Widsemnes Landage irr fahfufees; 17ta Juhni wiffi augfti fungi, fas pee tahs peederr, Krohna basniza fanahje, fur mufhu Generalfuper-

dens teem jauku fpreddifi fazzija. — Ra if gaddus, ta arri fcho gadd mufhu Jahnu tirgus tohp turrehts, bet fad nulle tikfai fahzis, tad par to wehl dauds fo ne warr rafsiht.

No L e e l = A u z e s.

Preeksch fahdu laiku redsejam pee Wezz=Anzes basnizas jaunu kappa afmini leekam ar fcho wirfrafstu:

Behrnu raifes nomirre, 28nu gaddu wezza, ta Krohdsineeze Gottlihbe Tomfohn 15ta Juhli 1822. Winnas fimmama dee-

nesta ustizziba winnai scho kappa afimini
pelnija.

Rahdu wersti no basnizas irr muhsu fapsehtha,
fur wiffus mirronus glabba, bet eeksch Wezz-
Nuzes basnizas muhri no ahrenes leela tahpele
no tahda afimina, fo Marmor fauz, un eeksch
schih's tahpeles schee wahrdi irr eegreesti:

Gohdajeet scho duffas weetu un ne laujeet,
fa zitteem kahbeem, bes ween itt ihpaschi
labbeem zilwefeem tohp wehleta.

Karl Graf Medem.

Zà nu arri par dauds gadbeem tohp turrechts,
un wiffseem, kas schè duff, no schih's draudses
zeeniga funga sawads kappa afimins ar wirs-
rakstu irr eedohts. — Pa wiffam schè reds
septinus kappa afimius, no kurreeem tikfai
diweju itt ihpaschi peeminnesim.

Ceksch leelu afimiu tahpeli schee wahrdi
wahziski itt jauki irr eegreesti:

Scheitan duff ta draudsene un peefohpeja
muhsu behrnu, Elisabeth Prewot, dsim-
mufi Boehm. Usminneet lehni us win-
nas pihschleem, juhs ustizzigas mahtes un
feewas, ta jums bij tuwa raddineeze; tur-
reet skaidru winnas kappu no niknahm sah-
lehm, juhs feewas, kam gohds un deewa-
bihjaschana skaidras firdis miht, ta bija
juhsu mahse.

Karl Graf Medem.

Wilhelmina Grafene Medem.

Zittà tahpelè no Granit afimina schee wahrdi
irr lassami:

Schè gull tas gohdigs teefnefis Embe,
58 gabdu wezs, mirris 1813, apraudahts
no sawa funga, kas par peeminneschanu
scho kappa afimiu ustaisija.

Zkafes Wezzauzneek's wehle stary scheem
kappeem duffas weetinu dabhuht, dauidsi dsen-
nabs ferwin to pelniht un tas wezs skohlmeisteris
ferwin nahwes dohmas ar to zerribu faldina, fa
schè arri kappa afimini dabhuht.

schè redsejuschi, tad, kas sunn, winneem arr
patiks scheitan islassiht scho

Neegeru pasakku.

Melni neegeri karstà Mohru semmè tikpatt
kà muhsu semmes laudis laiku labprah't kawe-
jahs ar pasakkahm un stahsteem. Ikweenam
sahdscham irr allasch kahds pasakku meisteris,
kas brangi mah't stahstih't. Ufkahrt tahdu stah-
stitaju zitti Neegeri rinki aptuppahs, un klausa,
ja patih't, deen un nakti bes apnihkschana's; un
ja tikfai pascheem pee rohkas, tad pameelo labbu
teizeju, kà ween warredami, ar brandwihnu,
us fo ir Neegeris kà lahzis us meddu, ir ar
tabbaku, kas teem arri leels gahrbums.
Brihscham wiffseem lihds arri ja stahsta pa
kahrtam, kamehr ikweens sawu pasakku islei-
zis. Zè nu irr, ja patih't dsurdeht, tahda
Neegeru pasakka:

Elewants un kasa.

Stary teem zehlahs weenreis stribdinsch:
kursch no scheem spehjoht wairak ehst? Grib-
bedami to ischkirt un redseht, gahje abbi us
kahdu plawu, kas tik leela bij, fa ta pasaules
jubra, kas muhsu semmi schkirt no tahm sem-
mehm, fur balti laudis dsihwo. Zè nu abbi
isehdahs labbu brihdi, baggatu sahli pluhzoht
un rihdami pilnà muttè, zik ween spehje. Kasa
ne warredama wairs ehst, kahpaleja us kahdu
pasauligi leelu afimini un apgullahs us to, bet
weenumehr fremdama un schohklus ahtri kuste-
dama itt kà ehstu. Elewants to redsedams un
baggati peesprahdses, tik fo warredams paeet,
peewelkabs tepatt arri klacht un prassa: fo tè
darri neezinsch? — Ghdeliga kasa atsakka
drohschi: taggad ehmu wehl scho klinti, bet kad
to buhschu aprihjusti, tad, garrwehder! far-
gees, tad sahkschu tudal tarwu punduri fremt.
Wehl gudrineeze gribbeja fo fazzih't, bet muhsu
garrpurnis jau par scho lepnu drohschu wahrdu
wiffai sabihjees, tudal bes sinnas prohjam us
meschu, auliski ween, jebchu gan sinags teh-
winsch; un no ta laifa, fur ween kasa dsihwo,
tur muhscham Elewantu ne redsefi.

Kad dasch no muhsu Uwischu lassitajeem pa
Zahneem Telgawà jeb pa zellu to leelu Elewan-
tu, no kurra 26tâ Nri. tappe peeminnehts, pa-

